

REVISTA “Psihopedagogia Copilului” EDITURA REPROGRAPH MATERIALE ONLINE

DEOCHIUL – ÎNTRE VIS ȘI REALITATE, TRADIȚIE ȘI MODERN

Prof. Doina Gîfu, Colegiul Național “Elena Cuza” Craiova

Deochiul este o noțiune care a apărut la om probabil o dată cu percepția conștientă a frumosului și a necesității de a proteja o ființă iubită, asociată noțiunii de frumos. În foarte multe culturi există numeroase superstiții legate de pericolul privirilor admirative adresate atât femeilor tinere, cât și copiilor. Cunoscut și definit de milenii, deochiul este cea mai răspândită boală de natură magică. În zilele noastre este calificată drept superstiție, cu toate atributele ce derivă de aici. O definiție exhaustivă a deochiului ne-a lăsat Iordache Golescu (1768-1848). Logofăt al dreptății la 1829, Mare-vornic la 1840, boierul cărturar Iordache a fost un pasionat cunoscător al tradițiilor populare românești. „Dăochez, însemnează că vatăm cu ochii, cu vederea, cu uitătura. Adică uitându-mă la oarece, se vatămă acel lucru atât de rău și pătimeste atât de mult, încât de este copil sau vreo vită, peșin se îmbolnăvește și moare. De este sticlă, crapă, plesnește. De este vas de pământ se sfărâmă, se sparge. De este casă se prăpădește. De este vie, se strică vița cu totul, de nu mai dă rod. Și multe asemenea zic pentru dăochiat, încât nu este de crezut; dar se întâmplă de multe ori mari boale, mari vătămături și mari stricăciuni, mai ales și mai ales la copii. Și după cum zic, cel ce are această patimă, când dăoache pe cineva, simte că-l dor ochii, simte o iuțime, o usturime, o arsură la ochi. Are și mare și înfocată dragoste și plăcere către acel lucru ce vede, încât de-ar putea să-l înghită de viu. Dohtoria dăocheatului nu este alta decât, după obiceiul vechi, cel ce dăoache vreun copil, să scuipe asupra copilului de trei ori sau să dea semn de la el însuși și cu acel semn să-l afume pe copil. Cel ce nu voiește să se dăoache, scuipă de trei ori în sânul său. Ca să nu se dăoache copiii, obișnuiesc doicile de atârnă la capul lor usturoiu sau un semn de postav roșu, sau vreun ban mare de argint, de aur, sau scule frumoase, care se zic semne de dăocheat, ca, uitându-se cel ce dăoache la copil, să vadă mai întâi acele semne. Și, așa mergând vederea, uitătura întâiu la acele semne, se risipește pe acolo veninul dăochiului și scapă copilul. Iar usturoiul în adevăr este dohtorie împotriva dăocheatului, că iuțimea lui biruiește iuțimea ochilor înveninați a celui dăochietor.” Tradiția locală definește deochiul ca fiind provocat printr-o simplă privire sau vorbă.

Evident că ambele și privirea și vorba, cu un suport energetic fondat pe admirație împinsă la invidie sau laudă falsă izvorâtă din ură. Unul dintre remediile preventive recunoscute ale deochiului, păstrat cum se vede printr-o tradiție generală, este scuipatul în sân, ca măsură de protecție sau autoprotecție: Ptiu,ptiu să nu fie de deochi. Practica a demonstrat că se deoache nu numai oamenii ci și plantele, animalele, vitele, culturile, recoltele a căror infatuare este mai greu de depistat. Se constată că cel mai ușor se deoache copii, adolescenții frumoși, însurăteii, gravidele, convalescenții. Deochiul se manifestă prin debut instantaneu cu dureri de cap, căscat, slăbiciune, țiuțuri în urechi (deci scăderea tensiunii arteriale), valuri de căldură, transpirații, stări de vomă, hemoragii nazale. Caii, vitele, oile, mieii încep să tremure, tănjesec, apoi mor. Plantele se ofilesc și mor, pomii își pierd recoltele și se usucă. Remediu deochiului este de natură magică, se bazează pe sugestie, deci cuprinde descântece și echilibrarea aurei energetice, cu un ritual ce depinde de fantezia terapeutului. Alte remedii vizează eliminarea cauzei deochiului,

REVISTA “Psihopedagogia Copilului”

EDITURA REPROGRAPH MATERIALE ONLINE

adică alterarea stării de frumusețe a subiectului, prin aplicarea unui zbenghi pe față, adică un semn făcut cu cenușă, tăciune, cretă, noroi.

Descântecul de deochi, așa cum se cunosc în folclorul românesc, sunt în realitate benefice pentru cei mai mulți micuți. Lăsând la o parte aspectul magic, micile poezioare de alungare a deochiului au un efect liniștitor. În realitate, orice poezioară cu rima în silabe terminate în vocale poate echilibra sistemul nervos central, deci și celelalte funcții ale organismului. Pe lângă acest aspect dovedit recent, mângâierile ce însoțesc descântecul și chiar masajele în zona încheieturilor determină descărcarea de edorfine, hormoni ai plăcerii care pot regenera potențialul nervos pierdut prin contactul „agresiv” al micuțului cu admiratorii. Unul dintre obiceiurile rituale periculoase de înlăturare a vrăjii deochiului este scuipatul precipitat către copil. Acest gest ritual, important în trecut datorită efectului antibiotic al salivei, este astăzi periculos, saliva fiind încărcată de obicei cu germeni patogeni mai agresivi.

COLINDATUL COPIILOR

- studiu științific -

**Prof. psihopedagog Nicoleta-Adriana Florea, Liceul de Informatică „Ștefan Odobleja”,
Craiova**

Folcloristica a grupat, în general, obiceiurile calendaristice în patru cicluri care corespund celor patru anotimpuri: obiceiuri de primăvară, de vară, de toamnă și de iarnă. Cele mai importante dintre aceste obiceiuri, cunoscute și sub numele „obiceiuri de peste an”, se circumscriu în perioada celor doisprezece zile care marchează două importante sărbători: Crăciunul și Boboteaza. Cum se cunoaște, rolul preponderent revine în cadrul acestui ciclu de obiceiuri, colindatului. Principalele tipuri de colindat sunt: colindatul cu măști animaliere, colindatul copiilor, colindatul propriu-zis, Plugușorul, Vasilca, cântecele de stea, Vicleiul sau Viflaimul.

Colindatul copiilor se subdivide, conform specialiștilor, în două categorii: Moș Ajunul și Sorcova (Colindatul cu sorcova), cea de-a doua formă înlocuind-o pe alocuri, pe prima.

În ceea ce privește **Moș Ajunul**, acesta nu este un fenomen general românesc, fiind atestat până acum doar în părțile sudice și vestice ale țării. În privința terminologiei, nici ea nu este deloc unitară, această formă de colindat fiind cunoscută sub mai multe nume: *Moș Ajunul* – în Muntenia, Oltenia și Moldova sudică; în alte părți ale României, precum Transilvania de Sud și în unele zone ale Banatului se numește *colindețe* sau *colindeți*; în alte părți ale Banatului și în Transilvania de Vest, dar și în unele părți ale Făgărașului și Sibiului se numesc *pițărâi* sau *pizărâi*.

Conform numelui generic, Moș Ajunul se practică în ajunul Crăciunului și are aceeași menire ca întreg obiceiul, de a asigura prin urarea făcută, ca și prin unele practici magice însoțitoare, sănătate, belșug și prosperitate în gospodăriile colindate. În concepția populară, transformarea în realitate a acestor urări, era cu atât mai iminentă cu cât ele veneau din partea copiilor, care asigurau prin puritate și inocență, însăși condiția purității rituale a obiceiului. Poate că din acest motiv colindatul copiilor precede ca timp de desfășurare, toate celelalte forme de colindat. În zonele în care a fost atestat, colindatul copiilor cunoaște o participare masivă, mergând până la a-i include într-o ceată pe toți copiii satului. Nu este însă exclusă nici mai multor cete, ele constituindu-se după criteriul vecinătății sau al vârstei colindătorilor, precum în Oltenia.

REVISTA “Psihopedagogia Copilului”

EDITURA REPROGRAPH MATERIALE ONLINE

Din recuzita copiilor colindători nu lipsesc în mod obișnuit bețele frumos ornamentate confecționate din lemn de alun dau altceva (în funcție de zonă), bețe numite *colinde*. Acolo unde și-au păstrat semnificația, bețele de alun au puteri magice, copilul lovind cu ele bușteanul Crăciunului, acel buștean care ardea în sobă la această sărbătoare și care avea și el virtuți germinative. Cenușa rezultată era aruncată (în special, prin Transilvania) prin grădinile caselor pentru a le face mai rodnice, ceea ce denotă caracterul agrar al obiceiului.

Alt semn distinctiv al micilor colindători îl reprezintă trăistuțele destinate transportului darurilor primite, constând, de regulă, din colăcei de grâu și fructe. Prin Câmpia Transilvaniei, acolo unde fructele sunt mai rare, darurile primite erau colacii de grâu, astfel încât locul trăistuțelor a fost luat de așa-numitele *bote* (bețe de colindat) care serveau exclusiv la transportul colacilor. Ca și în cazul colindătorilor mai mari, copiii colindă la fiecare casă, indiferent de condiția socială a gospodarului. Aceștia colindă afară, în fața ușii sau la fereastră, abia pe alocuri și în casă, în special acolo unde urmau să lovească în scop de fertilitate bușteanul de Crăciun (Banat).

Repertoriul de colinde era potrivit vârstei, mai redus decât în cazul colindătorilor mai vârstnici, iar colindele sunt scurte, de un singur vers (pe alocuri), prin care copiii salutau gazda colindată („Bună dimineața la Moș Ajun!”). În alte locuri colinda copiilor cuprinde mai multe versuri, unele sunt destinate cererii imperative de daruri („Ne dați ori nu ne dați?!”), celelalte versuri cuprind urări de belșug în animale sau grâne, ce erau destinate gospodarului („Atâți miei, atâți porci/ Cu copiii după ei!”).

Bibliografie:

Pop, Mihai – *Obiceiuri tradiționale românești*, Editura Univers, București, 1999;
Țoca, Ioan – *Sărbători religioase, datini și credințe populare*, editura Allfa, București, 2004.

TRANSMIGRAȚIA MODELELOR ESTETICE ÎNTRE LITERATURĂ, FOLCLOR ȘI REALITATEA COTIDIANĂ

Prof. Aurora Simon, Liceul de Informatică „Ștefan Odobleja”, Craiova

Cu 2500 de ani în urmă, Aristotel explica nevoia de teatru a omului prin *catharsis*: audiența devine implicată psihic în acțiunea scenei, chiar dacă se conștientizează ficțiunea, trăirea evenimentelor pe care le prezintă actorii producând eliberarea. Plăcerea provocată aduce purificarea, iar actele violente produc o detensionare psihică.

Subculturile tinerilor valorizează în mod ritualic viziunea estetică proprie, într-o accepție diferită de cea aristotelică: Katz¹ arată în *Seductions of Crime* că organizarea grupurilor de adolescenți este structurată de ceea ce autorul numește „o estetică de orientare nietzscheeană”. Chiar dacă nu au auzit niciodată numele filosofului german,

---

¹ Katz, J., *Seductions of Crime: Moral and Sensual Attractions in Doing Evil*, New York, basic Books, 1988

REVISTA “Psihopedagogia Copilului”

EDITURA REPROGRAPH MATERIALE ONLINE

tinerii delinvenți compun subculturi care se apropie de teoria supraomului. Membrii bandelor se autopercep ca *elite ale străzii*, ceea ce justifică plasarea lor deasupra regulilor etice și sociale convenționale. Ei își construiesc experiența ca pe o operă de artă care merită sacrificiile și riscurile inerente prin câștigarea independenței față de mediocritatea regulilor comune; accesul în „elite” presupune sacrificiul plasării în afara legilor comune. Acest fapt a fost exploatat în multiple moduri, fiind numeroase exemplele din istorie în care dimensiunea estetică a fost utilizată pentru a impune teorii sau ideologii diabolice. Hitler a utilizat estetica și simbolistica violenței pentru a atrage masele, pornind de la discursurile regizate și structurate teatral până la grandioasele puneri în scenă ale a paradelor naziste.

Importanța dimensiunii estetice în viața tinerilor este subliniată de mai multe studii sociologice, un exemplu în acest sens fiind modalitățile de alegere a liderului într-un asemenea tip de grupări. El este impus pe baza unor reguli care nu valorizează forța sau abilitatea în lupta de stradă, ci dimensiunea estetică a personajului în toate manifestările sale. Conform sociologului american², conceptul-cheie care desemnează ierarhia bandelor de cartier este *esthetic leadership*, concept exprimat prin modul personajului de a se îmbrăca, a se mișca, a merge și a acționa, de a utiliza jargonul specific al străzii. Trăind ca „actori” plasați permanent în scenă, membrii bandelor își repetă și perfecționează deseori în fața oglinzii gesturi stereotipe, după modelul actorilor de cinema: pregătirile sunt necesare apariției lor în grup și în „scena străzii”. Modul în care își joacă „rolul” determină statutul pe care îl are individul în grupul unde este inclus.

„*Frumusețea va salva lumea*”, spunea profetic Dostoievski, dar, cu toate că această sintagmă a atras atenția filosofiei, ea nu a prezentat semnificație și interes pentru științele educației. Dinamica actuală a realității școlare relevă faptul că învățământul este amenințat de pierderea controlului domeniului pe care îl revendică prin insistența și unilateralitatea raționalismului obiectiv. Școala manifestă siguranță în demersul de transformare a teoriilor care o fundamentează în științe unde variabilele sunt cuantificabile și controlabile, iar eficiența este asigurată de planificarea riguroasă a activităților și scopurilor procesului. Raționalizarea și operaționalizarea *întregii* realități școlare a dus la o dezumanizare a procesului ce are ca efect o participare tot mai artificială a elevilor și o îndepărtare a lor de activitățile în care sunt integrați. Hillman³, în articolul *The Soul's Code*, observa ca un păcat fatal al psihologiei „neglijarea frumuseții”, disjuncția dintre psihologie și estetică; parafrazându-l, putem spune că eroarea fundamentală a școlii constă în neglijarea afectivității și a frumosului, într-o activitate care presupune coincidența abordării procesului cu structurile constitutive umanului.

TOTUL DESPRE HALLOWEEN

---

² Katz, J., *op. cit.*

³ Hillman, J., *Search of Character and Calling*, New York, Random House, 1996

REVISTA “Psihopedagogia Copilului”

EDITURA REPROGRAPH MATERIALE ONLINE

Prof. Petre Predoi, *Colegiul Național „Ștefan Velovan”, Craiova*

Originea *Halloween*-ului este celtică (nordul Britaniei și Irlanda de azi). În anul 43 după Hristos, romanii au cucerit majoritatea teritoriului celtic. Pe parcursul a patru sute de ani, cât a durat ocupația, două festivaluri de origine romană (ziua *Feralia* - comemorare a morților și cea a zeiței *Pomona* - sărbătoarea recoltelor) au fost îmbinate cu celebrarea tradițională celtică a *Samhain*-ului. Credința *Samhain*-ului era că în noaptea de 31 octombrie spiritele persoanelor care au murit în ultimul an s-ar întoarce pe pământ în căutarea unor corpuri vii pentru a le poseda pe perioada anului viitor, acesta fiind singura speranță de a avea o viață după moarte.

Prima sărbătoare de *Halloween* pe teritoriul american este celebrată în 1921. Sărbătoarea are ca specific decuparea dovlecilor și aprinderea de lumânări în interiorul lor, purtarea măștilor sumbre - vampiri, diavoli, schelete, vrăjitori și alte creaturi ale întinericului. Vânzările de filme horror cresc în această perioadă, iar noaptea dinspre 31 octombrie spre 1 noiembrie este una de mare importanță pentru sataniști, *Halloween*-ul fiind una din cele 8 sabaturi ale calendarului păgân. Adepții satanismului cred că diavolul este cel mai puternic în această noapte, fiind o vreme foarte bună de făcut vrăji. *Halloween*-ul se bucură de un succes comercial crescut în Europa, iar în România sărbătoarea este promovată chiar în școli și grădinițe.

Povestea spune că, în această zi, de 31 octombrie, spiritele persoanelor care au murit în ultimul an se întorc pe pământ în căutarea unor corpuri vii pentru a le poseda pe perioada anului viitor, acesta fiind singura speranță de a avea o viață după moarte. Celții considerau că toate legile spațiului și timpului sunt suspendate în această zi, permițându-le spiritelor să interacționeze cu cei vii. Cei vii nu doreau să fie posedați. Astfel, în noaptea de 31 octombrie, sătenii stingeau focurile din casele lor, pentru a le fi frig și pentru a deveni astfel nedoriți. Aceștia se îmbrăcau în tot felul de costume caraghioase și participau la parade gălăgioase în cartierul lor, încercând să fie cât mai distructivi posibil pentru a speria spiritele ce veneau în căutarea celor vii.

Dacă copilul tău este pasionat de colorat, noi îi putem oferi planșe de colorat de *Halloween*. Ai rămas doar tu și bucătăria și nu știi ce să gătești în această perioadă? Nimic mai simplu, acestea sunt câteva rețete numai pentru tine. Vrei ca cei mici să se bucure de această perioadă sau dorești să-ți decorezi casa în spiritul *Halloween*-ului? Alege un dovleac sau un pepene cu o suprafața rotundă, cu o culoare pronunțată, fără găurele sau tăieturi. Deși pepenii/dovlecii de culoare deschisă sunt mai ușor de cioplit, aceștia nu au o viață prea lungă. Ridică dovleacul/pepenele și agită-l, dacă acesta este greu și auzi un sunet, înseamnă că este copt. Pentru siguranța copilului tău de *Halloween* urmărește ghidul de *Halloween*: fiecare copil are o lanternă, niciun costum nu trebuie să atârne pe jos, astfel încât cineva să se împiedice, copilul nu trebuie să poarte mască pentru a putea să vadă pe unde merge și, desigur, adulții vor supraveghea copiii.

Halloween-ul nu este doar pentru copii, dar câteodată datorită costumelor și dulciurilor, este ușor pentru o mămică să piardă toată distracția. B vine de la casa bântuită, iar *Halloween*-ul poate fi învățat ca și orice altă sărbătoare cu ajutorul unui proiect inventiv pentru a ajuta copiii să învețe litere. Este o activitate de weekend foarte

REVISTA “Psihopedagogia Copilului” EDITURA REPROGRAPH MATERIALE ONLINE

plăcută, timp în care să asociați cuvinte de Halloween cu literele alfabetului. Nu este nevoie să cheltuiești avere pentru decorațiile de Halloween. Cere ajutorul copilului pentru a le confecționa pe perioada de toamnă și Halloween. Un joc amuzant îi va integra pe cei mici într-o atmosferă veselă de Halloween. Lăsându-i pe copii să își aleagă costumul vei reuși să combini distracția cu educația. Datorită faptului că această sărbătoare nu este una specifică țării noastre, de-a lungul timpului au apărut păreri împărțite.

Bibliografie:

1. Braniște, Ene, Pr. prof. dr. *Liturgică generală*, E.I.B.M al B.O.R., Buc., 1993, p124-141
2. Constantinescu, Al. N., Pr., *Despre adorarea lui Dumnezeu, venerarea și invocare îngerilor și sfinților*, în *Glasul Bisericii*, nr. 9-10, Buc., 1974., p.45-63